

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

Trumá hetiszakasz



Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2018

5778

Fordította
Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta
Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2018

17. szám

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 267-5746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés

A főszövegben a szögletes zárójellel jelölt vagy a kisebb betűvel szedett szöveg a fordító kiegészítése.

A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükröfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

Trumá

Az elkötelezett alázat és a korlátjaink legyűrése

I.

Az egyéni és a kollektív felajánlások

A felajánlások három típusa

1. A *trumá*, azaz a felajánlás kifejezés három alkalommal kerül megemlítésre hetiszakasunk elején:

- a) „hozzanak nekem: felajánlást;
- b) „...akit szíve arra ösztönöz, vegyék el a nekem szánt felajánlást;”
- c) „és ez a felajánlás, melyet tőlük elvegyetek: Arany, ezüst és réz...”^a.

A Talmud¹ értelmezése szerint a három felajánlás, valójában három *különböző* adományra utal:

a) *beká*, azaz a fél sékel adomány, amit mindenki köteles volt beszolgáltatni, és amiből a Miskán alapzatának az alját csinálták;^b

b) *beká*, azaz a fél sékel adomány, az „oltár áldozata”, amit szintén mindenkinek be kellett nyújtania, és amiből a közösségi áldozatokat vásárolták az év során;

c) a „Miskán áldozat”, amin keresztül mindenki azzal járulhatott hozzá a *Miskán* felépüléséhez és edényeihez, amivel kedve kívánta és anyagi lehetősége engedte.

Min múltott a különbség az egyedi és az egyenlő mértékű adományok között?

Ezen hozzájárulások között volt egy nyilvánvaló különbség. Azon hozzájárulások, amelyeket a közösségi áldozatokért, illetve az alapzat aljáért szolgáltatottak be, egy „*beká* fejenként”, azaz fél sékel volt, mindenki részéről egyenlő mértékű, függetlenül attól, hogy anyagi lehetőségeik mit engedtek volna.^c A *Miskán* és az edényei érdekében megtett felajánlásoknak azonban nem volt meghatározott mértéke, mindenki annyit ajánlott fel, amennyit kívánt.

Meg kell hogy értsük, vajon miért volt ez a különbség a *Miskán* alapzataért valamint a közösségi áldozatokért tett felajánlások, és a *Miskán* többi kellékért tett felajánlás között?

Kollektív vétekért kollektív jóvátétel

2. Az, hogy miért kellett az „oltár áldozatnak” mindenki számára egyenlőnek lennie, könnyen érthető, ugyanis ezen áldozat volt az, amelyet a „lélek vezekléseként” mutattak be (amint azt Rási^d magyarázza, hogy ez az „oltár áldozatra” utal, a közösségi áldozatok megvételére, ugyanis az „áldozatokat jóvátételként mutatták be”), azaz az arany borjú vétkének jóvátételként, amint azt a Jeruzsálemi Talmud és a különböző Midrások is megjegyzik.

^a 2Mózes 25:2–3.

¹ Jeruzsálemi Talmud, *Skálim* 1:1. [Rási idézetében a 2Mózes 30:15-höz.]

^b Lásd *uo.* 38:26–27.

^c Lásd *uo.* 30:15., és Rási *uo.*

^d *Uo.*

Az arany borjú vétke az egész közösség által elkövetett vétek volt, és az nem csak az abban résztvevőkre hatott ki, hanem bizony még Lévi törzsére is, amely pedig részt sem vett ezen kihágásban. Sőt! A vétek még Mózesre is kihatott, aki abban az időben ott sem volt, s így nem is eshetett a „kinek erejében van megakadályozni a másikat a vétekben és nem teszi, büntetést érdemel”^e kategóriájába. Az, hogy még Mózes spirituális integritásán is csorba esett látszik abból a megfogalmazásból is, amely írva van: „eredj, menj le,”^f amit Bölcseink úgy kommentálták:² „ereszkedj le magaslatodból”, azaz szellemi emelkedettségéből.

Az arany borjú vétke Izrael egészére kihatott, vagyis egy olyan kollektív bűn volt, amely a zsidó nép kollektíváját érintette. Az egész közösséget érintő vétek volt, így az abból való jóvátételnek és megbocsájtásnak is egy kollektív közösségi erőfeszítésen keresztül kell megtörténnie: mindenkinek ugyanazt kell beszolgáltatnia, mivel Izrael kollektívájához kapcsolódott a dolog.

A tudás fájának és az aranyborjúnak a bűne

3. Részletesebb megvilágításban, ez a következőképpen néz ki:

Közismert az az ezoterikus magyarázat, amely szerint az arany borjú vétke ugyanolyan kollektív bűn volt, mint a tudás fájának a vétke. A tudás fájának a vétke erkölcsi tisztátalansággal árasztotta el a világot. Ez a tisztátalanság a Tóra-adás által elkopott, de az arany borjú vétke által újra visszatért.³

Ha tehát jobban meg akarjuk érteni mi is történt az aranyborjú vétke által, jobban bele el kell mélyednünk a tudás fája bűnének és a tóra-adás eseményének jelentésében.

Eredendően a „világ annak teljességében lett megteremtve”,⁴ és „a *Söchiná* elsődleges lakhelye az alanti világban volt.”⁵ A tudás fájának a vétke erkölcsi tisztátalanságot hozott aztán a világba, ami ezáltal alkalmatlanná vált az isteni abbeli manifesztációjára.⁶

Ebből kifolyólag pedig, az ősapák hiá-

^e *Ávodá zárá* 18a.; lásd még *Sábát* 54b.

^f *2Mózes* 32:7.

² *Bráchtot* 32a. [lásd Rási ehhez a vershez.]

³ *Sábát* 146a.; *Zohár* 1:52b.

⁴ Lásd *Midrás Brésit rábá* 12:6.

⁵ *Brésit rábá* 19:7.

⁶ Lásd *Brésit rábá* uo.: „Kezdetben a *Söchiná* lényegi lakhelye a mi alanti világunkban volt. Amikor Ádám vétkezett, az eltávozott (a földről felszállt) az első mennyországba”; amikor Káin vétkezett, felszállt a „menny második szintjére” [és így tovább hét kollektív vétek által, egészen a legmagasabb hetedik szintjére a mennynek]... de ezek ellenében hét *ádik* kelt életre... és visszahozták azt a földre... Mózes (a hetedik) hozta végül vissza a mi

alanti világunkba.

(Isten, a legalacsonyabb fizikai világban ugyanúgy megtalálható, mint a legmagasztosabb menyekben. A paradigma itt a *Söchiná*-ról azaz az ő manifesztációjáról és jelenlétének a tudatosításáról szól. Ádám vétke előtt, Isten jelenléte nyilvánvaló, világos tény volt mindenki számára. A vétek azonban beszennyezte az embert és a teremtést is, olyannyira, hogy az Isten közelségére való érzékenység, s annak tudása, teljesen szertefoszlott. A teremtés nem volt képes továbbra is az isteni megnyilvánulás fogadó edényeként működni: s bár továbbra is jelen van, de takarásban.) Lásd *Báti lögáni* 5710, 1. fejezet; és *Báti lögáni* 5711, különösen a 2-4 fejezetek.

ba őrizték a Tórát, még annak oda adása előtt,^h a Tórának ezen megtartása, nem volt valódi hatással a világnak a fizikai részére: ekkor még a spirituális és a fizikai létezés egymástól messze elkülönülten létezett, és a spirituális képtelen volt az anyagba hatolni, részévé válni annak.⁶

A Tóra-adás eredménye az volt, hogy általa ezen tisztátalanság eltávozott. A világ megtisztulást nyert. Ettől a ponttól fogva, a Tóra, és a *micvák* képesek voltak a fizikai entitásokba is behatolni, így az anyagi az isteni eszközévé válni. Az arany borjú vétké azonban visszavezette a világ kollektívájába a tudás fája vétkének a tisztátalanságát.

A Tóra-adás eseményének a hatása, a mai napig érezteti a hatását, még az arany borjú vétkét követően is.⁷ Ez tetten érhető a mai napig, abban a különbségben, amely a Judaizmust követők és a világnépei között van az isteni parancsolatok

tekintetében. A zsidók ugyanis jelen korban is a fizikai világban manifesztálódó, a fizikai cselekménnyel és anyaggal kapcsolódó micvákat tartanak, amelyeknek a lényege, hogy a fizikait és a spirituálist egyesítsék. Ezzel szemben Noé hét törvénye csak az általános morális szabályokat rendezi, de nem irányul a fizikai anyag megváltoztatására.

Mindazon által a tisztátalanság az aranyborjú vétké által bizonyos mértékben visszatért, és nem csak egyedi szinten befolyásolja az egyént és a létezés különböző dolgait, hanem az egész világ kollektívájára hatással van.

A fél sékel jóváteszi az aranyborjú vétkét

Az arany borjú vétkének a kijavítását azon fél-sékelen keresztül sikerült elérni, amelyről az Írás a következőképpen fogalmaz: „ze – ezt adja mindenki”ⁱ Az *ezt* szó az isteni kinyilatkoztatásra utal,

^h Lásd *Jomá* 28b.; *Kidusin* 82a.; Midrás *Vájikrá* rábá 2:10.

⁶ Lásd *Likuté szichot*, 1. kötet, *Chájé Szará* 16. bekezdés.

[A Tóra-adás előtt, radikális különbség, válaszfal volt a menny és a föld között, a spirituális és a fizikai között. Ezen két [valóság] ekkor még nem volt összekapcsolva azon *micvák* által, amelyeknek megtartásában fizikai tárgyak is szerepet kapnak. „Az ég az Örökkévalónak ege, de a földet az ember fiainak adta.” (*Zsoltárok* 115:16). Isten úgy teremtette meg a világegyetemet, hogy a felső valóság a felső, spirituális lényeké, az alanti valóság, pedig az alsó világok lényeié legyenek (Midrás *Dvárím rábá* 10:2.). A *micvák*at fizikai tárgyakon keresztül, fizikai környezetben is meg lehetett cselekedni (és meg is cselekedték ilyen módon), de a *micva* teljesítésben részt vevő anyag spirituálisan érintetlen maradt, nem szentelődött meg. A *micvának* ekkor még tisztán spirituális jellege volt,

és a fizikai entitások így továbbra is megmaradtak eredeti, [„pusztán”] fizikai állapotukban. A Tóra-adás eseménye volt az, amely felszámolta ezt a dichotómiát, és hidat képzett a spiritualitás és az anyagi között. Ez úgy valósult meg, hogy „azok akik alant vannak, emelkedjenek fel a magasba, s azok, akik a magasban vannak, ereszkedjenek le az alantba” (Midrás *Smot rábá* 12:3.). Ennek eredményeként a spirituális és a fizikai interakcióba tudott lépni: a spiritualitás behatolt és [isteni energiával] töltötte fel a fizikait, hogy azt egyszerre szentté és spirituálissá változtassa. Lásd még *Likuté szichot*, 1. kötet, *Vájécé* 12. bekezdés, és 26. lábjegyzet ott; és *Vájislách* 11. bekezdés.]

⁷ Lásd *Nicucé orot* a Zohár 3:14b-n [„Habár megépítették az arany borjút, a tisztátalanságnak így sem tért vissza az egésze, amint azt a Talmud is közölte, hogy a tisztátalanság eltávozott azon izraelitákról, akik a Szináj-hegy lábánál álltak.”]

ⁱ 2Mózes 30:13.

ahogy azt Bölcseink is mondták: „mindenki ujjával mutatott rá és mondta: „ez az én Istenem.”⁸ Ez azt jelenti, hogy a tisztátalanság a fél sékel és az áldozat bemutatás által távolíttatik el, amelyeket manapság az imádság helyettesít. A rendszeres napi imádságot az áldozat bemutatás intézményét pótolva vezették be.⁹ Így azon keresztül isteni kinyilatkoztatást hozunk a világra ezzel is eliminálva a tisztátalanságot.

Ezek alapján már érthetővé válik, hogy mind az arany borjú vétke, mind az abból való megtisztulás kollektív jellegű kérdés.

Fél-sékel: a kollektív felajánlás

4. Fentiek alapján érthetővé válik néhány, a fél-sékelhez kapcsolódó törvény is:

a) Azon felajánlás, amelyet minden egyes zsidó tett közpénzzé változott. Mindenkinek a saját pénzével kell hozzá járulnia, de azt olyan módon kell beszolgáltatnia, hogy az a továbbiakban megszűnjön az ő pénze lenni, vagy akár egy csoporté, bizonyos egyének közti társulás útján; annak végérvényesen a közösség tulajdonává kellett válnia.

A négy féle áldozat

b) A fél-sékelekből összegyűlt alapot,

csakis a közösségi áldozat vásárlására használhatták fel.

Maimonidész, a *Széder Kodásimra* írt *Misna kommentárjának Bevezetésében* magyarázza, hogy az áldozatoknak négy csoportja létezik: 1. közösségi áldozatok; 2. egyéni áldozatok; 3. közösségi áldozat, amely hasonlít az egyéni áldozatra; és 4. egyéni áldozat, amely hasonlít a közösségi áldozatra.

A közösségi áldozatok jellemzője, hogy egy adott rögzített időben, az egész közösség nevében mutatják be. Így például a *tömidim* (a napi égő áldozat), és a *muszáfim* (a szombati, *ros chodesi*, és ünnepnapi extra áldozat).

Az egyéni áldozatnak ezzel szemben nincs rögzített ideje, és azt mindenki egyénileg mutatja be.

A közösségi áldozat, amely hasonlít az egyéni áldozatra, az a *korbán*, amelyet az egész közösség nevében mutatnak be, de nem egy meghatározott időpontban, ilyen pl. a tulok, amelyet a téves ítékezés következtében kell bemutatni.^k

Az egyéni áldozat, amely hasonlít a közösségi áldozatra, az a *korbán*, amelyet az egyén mutat be, de rögzített időhöz kötődik, ilyen pl. a *Peszách* ünnepi áldozata, amelyet mindenkinek személyesen kellett bemutatni, az ünnep előtti nap délutánján.

⁸ Midrás *Smot rábá* 23:15.

[A 2Mózes 15:2 kommentárjában – Lásd feljebb, *Smot* 10. és k lábjegyzet. A *ze* („ez”) szó ezen interpretációja szintén alkalmazható, annak egyéb megjelenéseire az Írásban, és hasonló kontextusokban; lásd Rási a 2Mózes 12:2-höz, és 30:13-hoz; 3Mózes 11:2.; 4Mózes 8:4.; és 30:2.]

⁹ Lásd *Bráchot* 26a-b.

^k Lásd 3Mózes 4:13-tól: Ha a *Szánhedrin* hibázott, s egy tiltott dolgot megengedhetőnek ítélte, és ennek az ítékezésnek köszönhetően az emberek vétkeztek, és szabály szegést követtek el, egy tulkot kellett felajánlani vétek-áldozatként. Lásd Rási ezen passzusra, valamint Maimonidész, *A nem szándékos vétkek engesztelésére hozott áldozatok szabályai* 12:1.]

A fél sékel csakis a közösségi áldozatoknak szolgálhatott fedezetül

Az egyéni áldozatokat – beleértve azt is, amely hasonlít a közösségi áldozatra – nem a fél-sékeles közösségi alaptól vásárolták. Azon közösségi áldozatot illetően, amely hasonlít az egyéni áldozatra, vita van,⁹ azonban a végső szabályozás erre vonatkozólag is úgy szól, hogy ezt sem a közösségi alapokból fedezték. Egyedül a teljes értékű közösségi áldozat (a fenti a) kategória az, amelynek megvásárlásához használták a fél-sékelekből összegyűlt közösségi alapot.

Ezek alapján már érthetővé válik az említett két törvény valódi jelentése:

Figyelembe véve, hogy a fél-sékel egy kollektív felajánlás volt, így annak a közösségi alap részévé kellett válnia, amelyet kizárólag közösségi áldozatokra lehetett felhasználni őket.

Miért különbözött a Miskánhoz kapcsolódó és az alapzathoz tartozó felajánlás?

5. Ezek alapján érthetővé válik, hogy a közösségi áldozatok szükségletéhez használt felajánlás miért volt mindenki részéről egyenlő mértékű. De vajon miért kellett a Miskán alapzatának aljához használt felajánlásnak ugyancsak egyenlő – fejenkénti egy *beká* – értékűnek lennie?

Sőt, az alapzat a Miskán részét képezte, ebből következően pedig, mind az

alapzathoz, mind magához a Miskánhoz használt felajánlást, kizárólag a Miskánhoz és az edényeihez használták fel. Ha ez így van, akkor viszont felvetődik a kérdés, hogy ezen egymástól különböző két hozzájárulás, miért különbözött a szabályozásában is – a Miskán érdekében használt *trumá* mennyisége mindenkinek az egyéni bőkezűségén múlott, míg az alapzathoz használt *trumának* mindenki esetében egy *bekának* kellett lennie?

A három felajánlás részletezése

6. A Jeruzsálemi Talmud részletezve kibontja, hogy a hetiszakaszunkban szereplő három felajánlás kifejezés közül, melyik-melyik mire vonatkozik:

a) „Hozzanak nekem ajándékot” – az alapzathoz használt *trumára* utal,

b) „Vegyétek el a nekem szánt ajándékot” – a közösségi áldozatokra használt oltár áldozatra utal;

c) „És ez az ajándék, amelyet tőlük elvegyetek...” – a „Miskán áldozatra” utal, amelyet a miskán építésére használtak fel.

Ezek a vonatkozások a következőképp vezethetők le az Írás szövegéből:

Amikor a Tóra úgy fogalmaz, hogy „és ez az ajándék, amelyet tőlük elvegyetek” rögtön így folytatja: „arany, ezüst és réz...” megemlítve tizenhárom vagy tizenöt lehetséges adomány fajtát.¹ Így világos, hogy ez a Miskán építéséhez való hozzájárulásra

⁹ *Mönácho*t 52a.

¹ A *2Mózes* 25:3–7. tizenöt felajánlható anyagot említ meg. *Midrás Tánchumá*, *Trumá* 5., és más midrások (lásd még Rási a *2Mózes* 25:2-höz), tizenhárom tételt tartanak számon a *Miskán* felépítésével kapcsolatban, és ezen számnak azzal adnak

nyomatékokat, hogy az egyezik ilyen módon ugyan ezen szám más kontextusaival. A kommentátorok (különösen azok, akik Rásit kommentálják) úgy értelmezik a látszólagos eltérést, hogy ha elvesznek két speciális kategóriába tartozó elemet a tizenötöből. *Zohár* 2:135a., és *Báhájá* rabbi a *2Mózes*

utal, hiszen csak ott volt lehetséges megválasztani az adomány mennyiségét és fajtáját.

Amikor azt mondja, hogy „Vegyétek el a nekem szánt ajándékot,” azt az Írás a következőképpen határozza meg: „minden embertől, akit szíve arra ösztönöz.” Ez nyilvánvalóan azon áldozatokra utal, amelyekre igaz, hogy „a szív gondolatai” számítanak.^m (Csakúgy mint az ima esetében – „amelyet a napi égő-áldozat megfelelőjeként rendeltek el”, és – amelyet ugyancsak a „szív szolgálatának”¹⁰ szoktak nevezni, mivel az ima esszenciája a gondolat, a szándékⁿ).

Ez közvetlenül a „hozzanak nekem ajándékot” vers részlet után következik, amely pedig az alapzatra való utalásként jelenik meg.

A „nekem”-mel megjelölt alapzat örökké tart

Így a különböző vers részleteket szétszálazva, láthatjuk, hogy a „nekem” szócska kizárólag a Miskán alapzatához beszolgáltatandó áldozat esetében szerepel az Írásban.

Valójában a „nekem” jelző, mindhárom áldozathoz kapcsolódik. Sőt, az valójában a teljes Tórára és az összes paran-

csolatra vonatkozik, ahogy azt a *Tánjá* is megfogalmazza, a *Zohárra* hivatkozva,¹¹ hogy a Tórán keresztül valójában a „hozzanak nekem” „hozzanak engem”-é válik, ugyanis a Tóra és a parancsolatok megtartása által magát az Örökkévalót érinthetjük meg. Mindazon által, a „nekem” szó explicit, csak a Miskánhoz mellérendelve kerül megemlítésre.

Ebből következően pedig, van egy további különbség is az alapzat, és a Miskán (és az áldozatok) egyéb részei között, nevezetesen az, hogy csak is az alapzat esetében kerül a „nekem”, vagy „engem” explicit megemlítésre, – és „bármikor amikor az áll, hogy *nekem*, az valami olyanra utal, ami soha nem múlik el.”¹²

Mindenkinek van egy belső Szentélye

7. A *Miskán* alapzata, és egyéb részei közti eltérés lényegét akkor érthetjük meg igazán, ha előbb megismerjük ezen fogalmak jelentését az emberi lélek működésének dimenziójában.

A „készítsenek nekem szentélyt, hogy lakjam bennük”^b verssel kapcsolatban Bölcsseink a következőt mondják: az, hogy a versben nem egyes számban fogalmaz, így: „lak-

25:7-hez írt Tóra-kommentárjában hangsúlyozza mind a tizenötöt, különböző szimbólumokat és párhuzamokat ajánlva ezen szám egyediségére. Valójában olyan források is léteznek, amelyek mindössze tizenegy, s olyanok is, amelyek tizenhat tételről számolnak be, de az uralkodó számok e-tekintetben a tizenhárom, illetve a tizenöt.

^m Lásd *Tánchumá*, *Trumá* 3. (Lásd még Jeruzsálemi Talmud, *Trumot* 1:1.), hogy a „akit megindít a szíve” kifejezés menti fel azon embert, aki híján van a „szív gondolatainak” (pl. az értelmi sérült),

s így nem képes szíve által megindulni.

¹⁰ *Táanit* 2a.

¹¹ Lásd Maimonidész, *Az ima szabályai* 4:15–16: „Az ima *káváná* (gondolat, szándék) nélkül nem ima...”; lásd ott.

¹² *Tánjá*, 47. fejezet. *Zohár* 2:140b. [Lásd még Midrás *Tánchumá*, *Trumá* 3.; *Tánchumá-kádum*, *Emor* 24.; Midrás *Vájikrá rábá* 30:13.]

¹² *Vájikrá rábá* 2:2. Lásd még *Likuté Torá*, *Bámidbár* 9c. oldal.

^o 2Mózes 25:8.

jam benne (a Szentélyben)”, hanem többes számban, úgy hogy „bennük”, arra utal, hogy valójában itt nem csak konkrétan a Szentély építményéről van szó, hanem Izrael népének minden egyes tagjáról.¹³

Ez alapján pedig kijelenthetjük, hogy az egyes zsidóban fellelhető spirituális Miskán magában foglalja annak minden részletének spirituális megfelelőjét, így a Miskán alapzatát is.

Az alapzat alázat

– az Isten-szolgálat fundamentuma

8. Az alapzat volt a Miskán legalacsonyabbban levő része. Habár amikor megépítették az egész Miskán alapzatát, ben-

ne a *krásim*mal (deszkák és panelek) és a *jöriott*al (függönyök, fedő elemek), azok magasabban voltak az alapzat aljánál, az alapzat mégis csak bázisát adta az egész építménynek.

Az ember Isten-szolgálatát illetően, az alapzat alja szimbolizálja az alázatot, és a *bitult* (önmegtagadás).

A *krásim* (deszkák) az ember lelkére vonatkoztatva, a belső ismérveket jelenítik meg, tehát az intellektuális és érzelmi csoportokat. Hosszuk is ezért volt tíz *amma* hosszúságú,^p a tíz lélek-ismérveknél analógiájaként.¹⁴ A *jöriot* (függönyök) pedig a lélek mindent átfogó ismérveit szimbolizálják.^q

¹³ Lásd *Résit chochmá, Sáár hááhává* 6. fejezet; *Sné luhot hábrit, Sáár háotijot, Lámed* kezdőszóval; *uo. Mászechet Táanit (mėinján háávodá* kezdő szóval), és *Trumá, Torá or* kezdő szóval. [Lásd még korábbról, *Bösálách x lábjegyzet.*]

^p 2Mózes 26:16.

¹⁴ Lásd *Tikuné Zohár* 19:41a.

[Lásd *Zohár* 2:162b: „Az emberi testben mennyi szerv van, magasabb és alacsonyabb rendű, néhány belső, néhány pedig külső, mindezek együtt, egy testet formálva, egy ember, egy szerkezetet. Hasonlóképpen a Miskánnal... A Miskán rejtélye, ami szervekből és részekből épül fel az, hogy mind felemelkednek az ember rejtélyébe.” Szintén *Tikuné Zohár, Bevezetés* 13a: „A testnek és a Miskánnak a szerkezete, egymással analóg.” *A Tikuné Zohár* 19:41a. ebben a kontextusban értelmezi még specifikusabban a tíz *ámá* hosszúságú deszkát, ami ez esetben az emberi testnek felel meg: a két két mindegyike két könyöknyi, a két láb hasonlóképpen, és a test is két könyök hosszú. Hasonló módon, az öt rekeszsel „mert a Miskán egyik oldalán lévő deszkák, és az öt retesz a deszkákhoz a Miskán másik oldalán” (2Mózes 26:26–27.) ami a két kéz öt-öt ujjának felel meg, stb.

Ezen szövegek szerint, ez a tízes szám az isteni attribútumok tíz szférájának is megfelel, és ennek

értelmében pedig, analóg az ember lelkének tíz attribútumával, vagy lélek-ismérvével: a három intellektuális ismérvel – nevezetesen a *chochmá*val, *binával* és *dááttal*, valamint a hét érzelmi ismérvel – nevezetesen a *cheszeddel*, *gvurával*, *tiferettel*, *necáchchal*, *hoddal*, *jösoddal* és *málchuttal* (lásd *Tánjá*, 3. fejezet; *Igeret hákodes*, 15. fejezet; *Mystical Concepts in Chassidism*, 3:4-től.)

^q Éppen úgy, ahogy van tíz belső lélek ismérv, az előző lábjegyzetben kifejtett módon, létezik ezzel egyező módon tíz, átfogó lélek ismérv – amelyek meghaladják az emberi értelmet, és amelyek túlmutatnak a szokásos emberi képességeken, amelyet fel lehet tölteni az isteni áldással, amikor totálisan meghódolunk Isten előtt (amikor követjük az „érvénytelenítsd akaratodat az Ő akaratával szemben.” A tíz átfogó lélek ismérvet a *jöriot* jeleníti meg, amiről azt mondják: „A hajlékot pedig készítsd tíz szőnyegből” – amely a tető és a fal takarására is szolgált a deszkák külső oldalának (2Mózes 26:1., és Rási *uo.*), tehát takarva, és felülmúlva azt. A *jöriot*nak ezen, a tíz átfogó lélek ismérvre vonatkozó szimbólumáért lásd a *Cemách cedek Or háTorája, Trumá*, 1497. oldaltól; és lásd még *Midrás Tánchumá, Pinchász* 14.; *Midrás Bámidbár rábá* 21:22.; és *Zohár* 2:164b.

Az alapzat, alacsonyabb szinten van, mint az egyéni Isten szolgálat bármely formája a belső és a mindent átfogó ismervek útján, ugyanis éppen ez a lényege az alázat, *bitul* és a *kábálát ol* aspektusainak. Mindazon által, éppen ez képezi az egész Miskánnak az alapját, ahogy azt mondjuk „legyen lelkem olyan, mint a por, mindenkihez” – ami pedig előfeltétele annak, hogy „nyisd meg szívemet a Tórádra, és engedd lelkemet, hogy parancsolataidat üldözze.”^r

Isten-szolgalat alapja: az alázat és a vallomás

9. Ez arra is magyarázatot ad, hogy az alapzatra szánt áldozat miért csak az első évben volt, míg a többi felajánlás ezt követően is. Az alázat és a *bitul* ugyanis az Isten-szolgalat kezdő pontja kell hogy legyenek. Ennek kell a legelsőnek lennie. Azonban, ha ezen alap már létre jött, egyénileg mindenkinek magasabb szintre kell törnie Isten-szolgalatában.

Ezért is kezdődik a napi Isten-szolgalat a *Mode anival*, és a *Hodu láHásem*-mel,^s ugyanis a vallomás, és a *bitul* jelentik az Isten-szolgalat alapját, és kezdő

pontját, és csak ezt követhetik a *Pszuké dözimrá* és a *Kriát smá* áldásainak, valamint magának a *Kriát smának* a szintje, stb.^t

Az isteni esszenciát csak az önmegtágadáson keresztül érhetjük el
10. Ezek alapján már tisztán kiviláglik a Miskán alapzata és egyéb részei közötti különbség.

Az Isten-szolgalat „belső” egyéni formáit illetően – amelyeta *krásim* (deszkák) és a *jöriot* (függönyök) szimbolizálnak – mindenkinek a saját egyéni tehetsége és képessége szerint kell szolgálnia Istent. A *kábálát olt* illetően azonban, mindenki egyenlők egymással.

Miként képes valaki megérinteni az isteni esszenciát, az „engem”-et? Csak is a *bitulon*, az alázaton keresztül. Ahogy a próféta is megfogalmazza: „Nem a szélben az Örökkévaló... nem a földrengésben az Örökkévaló... nem a tűzben az Örökkévaló.” – hanem csakis – „halk suttogás hangjá”^u-ban. Egyedül oda megy a Király.^v (Amint az ember Isten-szolgalatának ezen négy aspektusa nyer magyarázatot hosszabban, az 5672-es év *máámárjaiban*).^w

^r Az *Ámidá* utolsó bekezdése. Lásd még *Likuté Torá*, *Bámidbár* 15b-c, és *Szukkot* 79c-d oldal.

^s A *Mode ánit* (Köszönöm neked...) minden reggel el kell mondani, közvetlenül felkelést követően. *Hodu láHásem* (Adjatok hálát az Örökkévalónak...) pedig azon bevezető rész, amelyet a szokásos *Sáchárit* ima előtt mondunk.

^t A formális *sáchárit* ima két különböző részre oszlik: *Pszuké dözimrá* (dalos ének versek) – a *Boruch seá mártól* a *Borchuig*; a *Smát* megelőző és követő áldások; a *Smá*, az *Ámidá*, és az *Ámidát* követő részek. (Ezen felosztás nem önhatalmú, hanem

halachikus (azzal összefüggésben, hogy vészhelyzet esetén melyik bír kisebb vagy nagyobb fontossággal; hol és miért lehet azt megszakítani, vagy válaszolni, stb.; lásd *Sulchán áruach*, *Orách chájim*, 51:4., 59–60., 66. és 68. fejezetek stb.) és misztikus jelentőséggel bíró (lásd *Zohár* 2:215b.; *Sáár hákávánót*, *Inján tfilot sáchárit* kezdő szavakkal; és továbbb.)

^u *1Királyok* 19:11–12.

^v *Zohár* 3:223b. és 227b.; *Tikuné Zohár*, *Bev.* 3b.

^w *Bösáá sehidimu* 5672, 2. kötet, 398–400. fejezetek.

A „gazdag” nem maradhat meg az alázat szintjén

11. Az alázat és a *bitul*, valóban az Isten-szolgálatnak az alapjai, azonban nem is többek az alapnál. A teljes Isten-szolgálat többet követel az embertől. Az az elvárás, hogy a belső lélek ismérvein keresztül, az intellektuális és az érzelmi csoportokon át is kapcsolódjon hozzánk. Utóbbi szemléletében azonban, nem elég csupán egy fél sékel erejéig megtenni azt. Ebben az esetben ugyanis, az egyéni áldozatok törvénye áll fenn, hogy „ha egy gazdag ember egy szegénynek az áldozatát mutatná be, azzal még nem tenne eleget a kötelezettségének.”¹⁵ Azaz Istent mindenkinek saját egyéni elméjével és érzelmeivel kell szolgálnia, annak teljes összességében.

A „szegény” túlteljesíthet

Másfelől azonban, ugyanezen forrás mondja azt is, hogy „ha egy szegény ember mutatja be egy gazdag hozzájárulását, azzal eleget tett kötelezettségének.” A kommentátorok megjegyzik, hogy ez a döntvény nem csak az ilyen esetek

utólagos elbírálására vonatkozik, hanem eredendően is igaz. Sőt! Az ilyen eljárás „áldást hoz arra”^x, aki így, erején felül mutat be áldozatot.

Elemi kötelességünk, a *pönimiut háTorá* tanulmányozása

Az ember spirituális Isten-szolgálatának természetében ez a következőt jelenti: vannak olyanok, akik „szegények tudásban”,^y nem tanulmányozzák a Tóra kifejtett részét, sőt, még a parancsolatok maximális megtartására sem képesek.^z Azonban még ebben az esetben is törekedniük kell a *pönimiut háTorá*, a Tóra ezoterikus filozófiai tanításának elsajátítására, más szóval a gazdag ember hozzájárulására. Gazdagítsd magad, olyannyira, hogy még jobban meggazdagodj,^{2aa} és „senki sem gazdag, csak az, akinek tudása van.” Az ilyen ugyanis spirituálisan gazdagszik meg, érzékeiben és képességeiben, és ez még az anyagi létében és tükröződni fog, a gyermekei, az egészsége, és a vagyona képében.

(5715–1955. és 5718–1958. *Mispátim hetiszakasz szombatjának szichájából*)

¹⁵ *Nögám* 14:12. [*Jomá* 41a–b.]

^x Lásd Ovádja Bärtenurá rabbi komentárját a *Nögám*ra. Az „áldást hoz saját fejére” kifejezés egyfajta jóváírást jelez, egy olyan aktusért, amely túlmutat a kötelező szolgálaton, lásd *Eruvin* 29b.

^y Lásd *Nödárim* 41a: „Senki sem szegény, csak az ki a tudásban szenved hiányt;” és lásd még *Zohár* 2:93a., 3:273b. stb., a szegénységet a Tóra és a *micvá*kban való hiányosságként értelmezve.

^z Lásd még korábbról, *Mispátim*, gg lábjegyzet.

^{aa} „Ászer tóászter – tizedeld, tizedelned kell...” (*5Mózes* 14:22.).

A Talmud (*Táanit* 9a.) ezen dupla kifejezést úgy értelmezi, hogy a második szót *tóászernek* és nem *tóászernek* olvassa, amely által értelme a következő lesz: „Tizedelj, hogy meggazdagodj.” Ezen szójáték itt arra terjed ki, hogy az első szóban az sz betűt s-re változtattuk, ez által a következőt kifejezve: gazdagítsd magad – tudásodat gyarapítva, különösen a *pönimiut háTorá* gazdagságára szert téve, a még nagyobb gazdagodás érdekében.

II.

Túl kell lépnünk korlátjainkon!

Az ellenkező oldal,
és a Szentség ostobaságai

12. Írva van: „Készíts deszkákat a hajlékhoz sittimfából, egyenesen állókká.”^{bb} A Rebbe, az apósom magyarázza, hogy a sittim szó az útról való letérés (הטיה) kifejezéssel rokon.¹⁶

Van egy középút, amely az értelemnek és ésszerűségnek az útja.^{cc} Az erről az útról való letérést hívjuk sittimnek, vagy máshogy *stutnak*, örültségnek.^{dd}

Ennek a letérésnek két módja lehetséges:

a) Az irracionális, amely az „értelem alatt” van, ami az „ellenkező oldal ostobasága” (a szentséggel ellentétese). Ahogy a bűn és az ostobaság kapcsolatát fogalmazták meg Bölcseink: „az ember nem fog kihágást elkövetni egészen addig, amíg az ostobaság szelleme beléje nem hatol.”¹⁷

b) Az, ami a racionális felett áll, ami a „Szentség örültsége,” ahogy azt bölcseink fejezték ki „az ő örültsége segítette az öreg embert.”¹⁸ A *Miskán* és a Szentély Isten-szolgálatát segítette azt a célt, hogy az ellenkező oldal ostobasága a szentség ostobaságává váljon.”

^{bb} 2Mózes 26:15.

¹⁶ *Báti lögáni 5710*, 3. fejezettől.

^{cc} Lásd Maimonidész, *Smoná prákim*, 4. fejezet; és *Az emberi magatartás szabályai* 1:2-től, 2:7, és 3:1. Lásd még Jeruzsálemi Talmud, *Chágigá* 2:1. (valamint *Toszeftá*, *Chágigá* 2:6.): „A Tóra olyan mint két út – az egyik tűzből van, a másik pedig hóból. Az egyik oldal felé fordulva, a tűz, a másik felé fordulva meg a hó emészti el az illetőt. Hogy mit kell tenni ilyen helyzetben? Hát középen menni!”

A középút egy általános szabály, de ahogyan azt Maimonidész is megjegyzi, vannak olyan esetek, amikor igenis kezdetben az egyik extrémítás irányába kell, hogy elhajoljunk (*Az emberi magatartás szabályai* 1:5.), vagy egy szélsőséges irányba elmozdulunk – akár azért, mert a másik extrémítás tiltott (pl. gőg és düh, *uo.* 2:3.), vagy mert már egyszer az illető elhagyta az arany középutat (*uo.* 2:1-2).

^{dd} Lásd *Midrás Tánchumá*, *Trumá* 10., a sittimet a *stut* szinonimájaként értelmezve, azt mondva, hogy a *Miskán* sittim fája egyensúlyozta ki. Ezzel jóvátéve Izrael vétkének *stutját*. Lásd még *Szánhedrin* 106a; és lásd még Rási a *4Mózes* 5:12-höz.

¹⁷ *Szotá* 3a.

¹⁸ *Ktubot* 17a.

[Az „ellenkező oldal ostobasága” (tehát a gonoszé) az embernek azon ösztönére utal, amely vétkezésre ösztönzi, ugyanis a vétek az végső soron nem más mint ostobaság, irracionalitás. Ahogy a Talmud tanítja: „az ember addig nem vétkezik, amíg az ostobaság szelleme beléje nem költözik” (*Szotá* 3a.): Nem töpreng szent lelkén, és minden amit tesz, olyan mint azon állatoké, amelyek nem gondolkodnak és nem mérlegelnek (*Zohár* 1:121a.).

Ezzel egyező módon létezik a „szentség örültsége”, amikor pl. valaki olyan nagyon lelkes a *micvá*kban és a szentségben, hogy az túlmutat a kötelessége keretein, egészen addig a pontig, hogy már az értelmet meghaladó módon kezd viselkedni – ami kívülről talán örültségnek tűnhet. A Talmud ezért is meséli: Izsák rabbi fia, Sámuel rabbi három vesszővel táncolt a menyasszony előtt, amelyeket feldobott a levegőbe, majd egymás után kapott el (hogy teljesítse a menyasszony és vőlegény megörvendeztetésére vonatkozó *micvát*). Zeira rabbi így kommentálta az esetet: „Az öreg ember szégyenbe hoz minket (helytelen, örült viselkedésével). Ám amikor Sámuel rabbi meghalt,

A véték kijavításához, nem elég az arany középut

13. Nem lehetünk elégedettek csupán azzal, hogy a középuton járunk, a szentség örültségének állapotára kell törjünk. Arra, amely felülmúlja a racionálist és az ésszerűt.

Ha nem létezne „világi ostobaság”, akkor bizony már a középut szintje is elegendő lenne. A tudás fájának a vétke azonban, az egész világot kollektív tisztátalansággal szennyezte be, az „ellenkező oldal ostobaságával.” Ezen pedig csak is a „szentség örültsége” által jelentett ellensúlyozással lehet felülkerekedni.

Éppen úgy, ahogy ez igaz a makrokozmosz, azaz a világ kollektívája szintjén, ugyanígy van a mikrokozmosz, tehát az egyén szintjén is. Ha valaki vétkezett, hibázott, és valamilyen kihágást követett el, vagy ezen három közül akár csak az egyiket, többet már nem elégedhet meg azzal, a középuton halad. Felül kell teljesítenie az eddigieket, és amint az kifejtésre került az *Igeret hátsuvában*,¹⁹ az

eredeti köteléket csak egy kétszeres és négyszeres csomóval lehet visszaállítani.

Ezen premisszát már Maimonidész is megfogalmazta:²⁰ általában a középutat kell követnünk; de ha már letérünk arról az egyik irányba, azt csak az ellentétes irányba való letéréssel lehet helyre hozni.

Az igazi terjeszkedés – a falak lebontása

14. Ebben a megközelítésben már érthetővé válik, hogy a Talmud miért az *ufáractá* („terjeszkedj szét”) kifejezést használja a szellemi örökség legmagasabb szintjének jellemzésére. Bölcseink a három ősatya örökségét jellemezve, arra a következtetésre jutnak, hogy Jákobé a legvégevényebb szellemi hagyaték: „Nem olyan, mint Ábrahám, akiről írva van »Kelj fel, menj...«; nem is olyan, mint Izsák, akiről az van írva »neked és magzatodnak fogom adni...«; hanem olyan, mint Jákob, akiről az van írva »ufáractá« – terjeszkedj szét, nyugatra és keletre, északra és délre.”²¹

Ez azonban nem teljesen világos. Mi

egy tűz oszlop jelent meg előtte, ami elkülönítette őt a többiektől – ami a hagyomány szerint csak egy vagy két emberrel esik meg egy nemzedékben (tehát a különleges *cádikokkal*). A Talmud arra a következtetésre jut, hogy Sámuel rabbi furcsa viselkedésével érdemelte ki azt a kitüntetést, hogy azt a Talmud is mondja: „Örültsége segítette az öreg embert”; más szóval, a *micvában* való aktív, örültségig lelkes részvétele, valójában javára volt abban, hogy egy még magasabb szintre emelkedjen általa.

Az „ellenkező oldal” ostobaságát, ami ténylegesen irracionális, és alsóbb rendű az intellektusnál, annak kitépésével vagy megváltoztatásával kell megtisztítani – „mértéket mértékért” – a „szentség örültségévé”, amely az értelem felett áll, az ésszerűséget meghaladva, még a szentség intel-

lektusának az ésszerűségét is, ami az embert arra irányítja, hogy a Tóra és a *micvá*

szellemének szentsége felé vezesse magát. Lásd *Likuté szichot*, 1. kötet, *Toldot* 24. bekezdés.]

¹⁹ Kilencedik fejezet. [Lásd még ott, 5. fejezet.]

²⁰ *Smoná prákim*, 4. fejezet. [Lásd még korábbról, cc lábjegyzet]

²¹ *Sábát* 118b.

[Összevetve az *1Mózes* 28:14-et az *1Mózes* 13:17-et és 26:3-at: „Az aki örömet leli a szombatban, kötetlen örökséget kap, ahogy írva van: »Akkor gyönyörködni fogsz az Örökkévalóban... és enned engedem Jákob atyádnak örökségét« stb. (*Jesájá* 58:14.). Nem, mint Ábrahám... nem is mint Izsák... hanem mint Jákob, akiről írva van: »ufáractá.«]

pontosan az *ufáractá* („terjeszkedj szét”) előnye a másik három Talmudban említett szinttel szemben?

Fenti kérdésre a választ könnyebben megérthetjük az *ufáractá* aspektusának egy másik részletének a magyarázatát követően.

Az *ufáractá* kifejezés nem pusztán szétterjedést jelent, hanem kifejezetten egy olyan gyarapodásra utal, amely falak és határok omlanak le. Egy nyitott térben, például nem alkalmazható ezen kifejezés. Ez csak egy olyan épületre, illetve falra vonatkozhat, amelynek (legalább) egy részén rést ütünk, és így igazolódik az *ufáractá* (ופרצת) „terjeszkedés” szó rokonsága a *pircá* (פירצה) „rés” kifejezéssel.

Mi értelme van egy „szent építmény” lerombolásának?

Ha tehát Jákob szimbolizálja a falak ledöntését, felmerül a kérdés, hogy milyen építmény faláról van szó? Kénytelenek vagyunk azt mondani, hogy azon épület, vagy kerítés, amellyel kapcsolatban meg kell valósulnia az *ufáractán*ak, egy szent építmény. Ha ugyanis az az ellenkező (tisztátalan) oldal épületéről lenne szó, akkor azt valójában – a Tóra nyelvén – nem nevezhetnénk „épületnek”; Ugyanis a tisztátalanság fogalmainra a Tóra nem az „építmény”, hanem a „rom” és „omladék” kifejezést használja.

(Mint ahogy például azt Bölcseink mondták „Cur városa Jeruzsálem romjából vált teljessé”).²² Egy ilyen „tisztátalan építményt” elpusztítani nem is annyira rombolásnak, mint építésnek minősül. Ebből következően pedig, ha az igazság Tórája használja az *ufáractá* kifejezést, annak egy valódi rombolással kell kapcsolódnia.

Ez azonban felvet egy kérdést. Milyen cél szolgál az, amikor egy olyan épületet rombolunk le, amelyre a Tóra is épületként hivatkozik?

A „szentség örültségével”

a szentség határain is túl kell lennünk
Erre a kérdésre a válasz, könnyebben érthetővé válik, a fent említettek fényében. A „szentség örültségének” ezen fajta megnyilvánulása túlmutat a középúton. Annak ellenére, hogy a középút az, amely a legmegfelelőbb a Tóra szerint, mindazon által, a „szétterjedés” útját is követnünk kell, amely egyet jelent azzal, hogy meghaladunk minden korlátot, még a szentség azon korlátait és határait is, amelyekre „épületként” hivatkozunk.

A szentség ezen „örültsége”, amely meghaladja az értelmet és az intellektust, valamint mindenféle korlátot, ebbe beleértve a szentségeit is, nos ez „Jákob öröksége”,^{ee} az „ősapák kiválasztottjájé”,^{ff}

²² *Pszáchim* 42b; *Mögilá* 6a.

[Lásd szintén Rási az *IMózes* 25:23-hoz. Jeruzsálem a szentség épülete. Cur- tehát az ellen-ségeink valósága – az „ellenkező oldal” épülete. Mivel Cur, teljesen csak Jeruzsálem romjain keresztül épülhet fel, az világosan nem tudhat magának abszolút létezését; az nem egy valódi épület,

hanem inkább valami olyan, ami a rombolást, és a romokat jelképezi – a romjait Jeruzsálemnek. Ahhoz, hogy részt üssünk, vagy hogy megsemmisíthessük Curt, tehát gyakorlatilag egy épület formát – mivel Cur lerombolása maga után vonja Jeruzsálem újraépítését.]

amely a legmagasabb szinten van, magasabban mint Ábrahámnak és Izsáknak az öröksége.

Tóratanulás határok nélkül

15. Ennek a gyakorlati jelentősége a következőkben fejeződik ki:

A tanulók a *jesivában*, és azok, akikről általában véve elmondható, hogy a „Tóra sátrában lagnak”, nem elégedhetnek meg a rögzített idejű Tóra-tanulmányaikkal. Sőt, még ha ezen rögzített idő a *mehádrim min hamehádrin* kategóriájába is esnek,^{ss} az sem elégséges. Az *ufáráctának*, tehát az „örültsége segítette az öreget” aspektusának is jelen kell lennie, hogy túl lépjen az ésszerűsége és az intellektuson, és bármely berögződésen.

Adakozás korlátok nélkül

Azok az üzletemberek, akiknek meghatározó Isten-szolgálat a *micvák* megcse-

lekvése, ezen belül is főleg a *cödaka micvája*, amely minden más *micvával* együttesen ér fel.^{hh} Meg kell érteniük, hogy minden olyan dolog, amely a *cödakára* vonatkozólag korlátként van szabva, még a *cödakának* a legmagasabb szintjén is – amint azt a törvények, és későbbi szaktekintélyek is meghatározták,ⁱⁱ – még akkor is ha való igaz, hogy a jótékonyságnak ezt a szintjét a Tóra nevezi „kiválónak”, számukra mindez nem lehet elégséges, és nem elégedhetnek meg a jótékonyságnak korlátozott szintjével.

Ennek mentén fejt ki az *Igeret hátsuvá*²³ és az *Igeret hákodes*,²⁴ hogy „mindezt, ami az embernek van, oda adja életéért.”^{jj} Vannak, akik azt gondolják, hogy ezen útmutatás rájuk nem vonatkozik, ugyanis ők semmiben sem követtek el hanyagságot; azonban nyilvánvalóan ők sem tökéletesek a Felső *jichudimra*^{kk} vonatkozólag, ugyanis ezekben nincsenek

^{cc} A *Sábát* 118b idézett Talmudja, amely a „Jákob öröksége” (*Jesájá* 58:14) kifejezést értelmezi.

^{ff} *Midrás Brésit rábá* 76:1; *Zohár* 1:119b.

^{gg} *Mehádrin* – a *hidur* módján való kivitelezés, amikor meghaladjuk a jogi keretek által megszabott minimumot (lásd még korábbról, *Mispátim*, gg lábjegyzet). *Mehádrin min hamehádrin* (a *hidur hidurja*) azt jelenti, hogy még a *hidur* elvét is meghaladjuk. Ezen kifejezések további taglalását lásd *Likuté szichot*, 1. kötet, *Mikéc*, 15. bekezdés és y, z, valamint aa lábjegyzetek ott.

^{hh} *Bává bátrá* 9a.

ⁱⁱ Lásd *Sulchán áruch*, *Jore déá*, 249. fejezet: „Amennyiben megengedheti magának, a szegénynek, szükségletét kielégítően adjon. Ha pedig nem olyan gazda, akkor ideális esetben – tulajdonára egyötödéről mondjon le (azaz eredeti tőkéjének egyötödéről, ezt követően pedig éves bevételének egyötödéről). Tizedet adni a norma, annál kevesebbet pedig már rosszindulatnak számít.”

Lásd még ott, 6. bekezdéstől.

²³ Harmadik fejezet.

²⁴ Tizedik és tizenhatodik fejezetek.

^{jj} *Jób* 2:4. – A jótékonyságnak a törvény által előírt mértéke (lásd feljebb ii lábjegyzetben) csak arra vonatkozik, aki nem vétkezett, vagy aki már teljesen megtisztult a vétkeiből. Azonban, az, akinek még mindig meg kell gyógyítania a lelkét, minden módját ki kell használnia a „váltsd meg vétkeid jótékonysággal” előnyének – még akkor is, ha az a bizonyos egyötöd fizetésén is túlmutatna; hiszen bizonyosan, a lélek gyógyulása sem alsóbb rendű a test gyógyulásánál, ahol a pénznek nincs semmiféle jelentősége, és „mindenét, ami az embernek van, oda adja életéért.”

^{kk} *Jichudim* (egyesítés) egy misztikus fogalom, amely a minden szinten megnyilvánuló univerzális harmónia megteremtésére utal, amelyet a Tóra és a *micvák* önmagukért való megcselekvésének útján érhetünk el, tehát ezek magasztosabb, spi-

korlátok, és ebből kifolyólag pedig, nekik is az *ufáractá* (a „szétáradás”) módján kell adniuk a *cödakát*.

A valódi Áttörés eljövele

16. A Messiást úgy is szokták hívni, mint *porec* (az, aki keresztül tör).²⁵ Annak érdekében, hogy ezt az áttörést mihamarább életre hívjuk, a jelen pillanat követelménye a Tóra tanulása, és a parancsolatok megtartása, különösen a *cödakáé* – annak az *ufáractá* módján.

A korlátlan Tóra tanulás, mindazok

által, akik tanulják a Tórát, különösen a *jesiva* tanulók, valamint a *micvák* korlátlan megcselekvése – különösen a *cödakáé* – az üzletemberek által, fogja előidézni az állapotot, amikor a „tető és a földszint valóban eggyé válnak”,²⁶ azaz, amikor a Tóra, amely a tetőt szimbolizálja, és a *micvák* fizikai dolgokat bevonva azok teljesítéséhez amelyek a földszintet jelenítik meg, eggyé válnak, ugyanis ekkor minden nemű különbség, határvonal és korlát eltöröltetik, és az „úttörő előttük, áttörnek és elvonulnak,”¹¹ nagyon hamar.

rituális céljaiért, szemben azzal, amikor csupán azok hatását váltjuk ki az emberben és a szárazföldi valóságban általában.

²⁵ [Michá 2:13.] Midrás *Ágádát brésit* 64. (63.) feje-

zet vége; Rási a *Brésit rábá* 85:14-hez – [az 1Mózes 38:29-hez írt kommentárban].

²⁶ *Báti lögáni* 5710, 9. fejezet eleje.

¹¹ *Michá* 2:13. parafrázisa.

Kiegészítés*

A Tóra-tanulás és a *cödaka micvája*, az *ufáractá* módján

17. Már beszélünk róla, hogy mindenben az *ufáractának* kell uralkodnia. Most, hogy az új évnek, és egy új rendnek is vagyunk az elején^{mm} – az isteni energia fentről lefelé hívásának a rendjében. Ebből fakadóan pedig, az *ufáractá* aspektusának először a Tórával kapcsolatban kell megjelennie. A Tórárt bőségesen kell tanulmányozni, anélkül hogy közben az órákat néznénk. Ha ezt szükséges a Tóra-tanulók figyelmébe ajánlani, tehát azoknak, akik a „Tóra sátrában laknak,” mennyivel inkább igaz ez még a laikusokra vonatkozólag? A laikusnak sem szabad, hogy Tóra tanulmányainak a hosszát aszerint időzítse, ami saját megítélése szerint elegendő, hanem bizony az *ufáractá* elvével összhangban kell azt megtennie.

Az Álder Rebbe egyik *haszidja* értelmezte a következő módon az egy fejezet

este (*perek echád árvit*) mondását:ⁿⁿ a Tóra tanulásának a *perek echád* módján kell megtörténnie – az *Echád* fogja darabokra szedni,” majd *sáchrít*kor – a hajnal fénye fog rá sütni; *uperek echád* – és amikor az *Echád* darabokra szedi, majd *árvit* – a dolgok édesek lesznek.^{oo}

Ezt a megközelítést kell folytatni, egészen addig, hogy a Tóra az Isten-szolgálatra is kiterjedjen, tehát az imádságra. Mindazoknak, akik a Tóra sátrában laknak, hosszasan és elmélyülten kell töprengenie ima előtt, alatt és után is.^{pp}

A laikusok rendelkezésére álló ezen töprengés bár korlátozott, ám ezen korlátozásnak önmagában véve is korlátozottnak kell lennie. Tehát mégse legyen olyan gyors és rövid, hogy „még a tűbe se lehessen behúzni fonalát” – a tű, amelyről azt mondják „készíts egy nyílást számomra, olyant mint a tű szeme, én meg olyan nyílást készítek neked, mint a csarnok bejárata.”^{qq}

*A 15-16. bekezdések teljesebb magyarázatért, itt van nyomtatásban a következő *szicha*.

^{mm} Ezen *szichát* 5719-es év *Szimchát Tórájakor* hozta a Rebbe, tehát az új év kezdetén. Az új év kezdete egyben egy „új rendet” is jelöl: „A fény (az isteni energia kiáramlásáé) minden évben visszahúzódik a forrásába *Ros hásaná* estjén...és akkor, a sófár fújás és az imádságok által egy új, még eddigieknél is magasabb szintű isteni fény válik ki hogy beragyogja...mind a fenti, mind az alanti világokat.” (*Igeret hákodes*, 14. fejezet). Ezt a fajta új kiáramlást kell előidézniünk, hogy az manifesztált formájában nyilvánulhasson meg.

ⁿⁿ „Egy fejezet (Tóra) reggel, és egy fejezet este”, a laikusoktól megkövetelt minimális mennyiségű napi Tóra tanulás. *Mónácho*t 99b; Álder Rebbe: A

Tóra-tanulás szabályai 3:4.

^{oo} A *pereket páráknak* (elválaszt, elveszett, szétszedett) olvasva. *Echád*nak, tehát az Egynek (Istennek) a tudása el kell, hogy vesszítse, darabjaira kell, hogy szedje [a minket a világhoz kötő] fizikai kötelékeinket, s engedni, hogy Isten tudása járja át és töltsze fel teljes lényünket. Ilyen módon pedig világozottságot nyerünk (*sácharit*-hajnal, pirkadat), és létünket édessé és élvezetessé tesszük (az *árvitot* az *árév* gyök értelmében használva, kellemes-et, édes-et jelent).

^{pp} Lásd még *Brácho*t 30b. és 32b., valamint *Sulchán áruch*, *Orách chájim* 93:1., hogy ima előtt és után el kell időzni gondolatban az ima jelentőségén.

^{qq} Midrás *Sir hásirim rábá* 5:2.; *Zohár* 3:95a.

Tapasztalati szinten megfigyelhető, hogy olykor valaki egy perc alatt többre jut, mint mások több óra alatt. Ez az imádsággal sincs másképp. Lehet, hogy éppen nincsen sok időnk rá, de ezen korlátozott idő alatt kell erőfeszítést hoznunk imánkban, amire válaszul az Örök-kevaló is olyan sikerrel fogja megáldani, hogy azon kevés, számára rendelkezésre álló idő is hasznosnak bizonyuljon.

Ha élvezzük..., adhatunk egy ötödnél többet

Az imádság a *ráco* (futás) aspektusa,^{rr} és innen, kell, hogy előidézzük az *ufáractá* aspektusát a *gömilut hászodimra*, azaz a jótéteményekre vonatkozólag is. Ez kapcsolódik egyben az „azok, akik támogatják, szerencsések”^{ss} írásvers hosszas taglalásához: „Azok, akik támogatják” a Tóra támogatóira való utalás. A tizede-

lés is egy kötelesség, és az, hogy azt egészen ötödig növeljük, Usha rendelte el.^{tt} Az ötödnél is többet adva, magyarázza az *Igeret hátsuvá* és az *Igeret hákodes*, nos azt a helytelen dolgok helyre hozása végett kell megtenni.^{uu} Ezekben a forrásokban, tehát az *Igeret hátsuvában* és az *Igeret hákodesben* ez az elkövetett kihágások javításának a kontextusában fordult elő, stb.; hát még mennyivel inkább igaz ez, amikor az egy jó célt szolgál.²⁷

A Báál Sém Tovról mondták,²⁸ hogy ő még az ötödnél is többet adott *cödaka*-ként. Amikor pedig ezzel kapcsolatban kérdezték, nevezetesen hogy nem szegi-e meg ezzel a „*hámövázbez* – a pazarló adakozás”^{vv} szabályát. Ő a következőt felelte: A *mövázbez* szó a *bizára* utal – kifosztás, kirablás (mint háborús helyzetben); ez azt jelenti, amikor olyan emberről beszélünk, aki nagyon nem akar adni,

^{rr} *Ráco* – szó szerint futás (*Jechezkel* 1:14.), ami egyfajta előrehaladást jelez, vad szeretettel és szenvedéllyel, hogy Istenhez kapcsolódjon; lásd *Torá or, Brésit* 1d-2a., és *Vájslách* 25b. oldal.

^{ss} *Példabeszédek* 3:18.

^{tt} *Sulchán áruach, Jore déá* 249:1. Lásd még később, vv lábjegyzet.

^{uu} Lásd a hivatkozásokat feljebb a 23–24. lábjegyzetekben. A jótékonyosság jóvátételként hat (*Midrás Dvárím rábá* 5:3; lásd *Igeret hákodes*, 16. bekezdés, és 13. lábjegyzet *uo.*); így azoknak, akik lelkének szüksége van ezen gyógyulásra és orvosságra a vétkeikből és kihágásaikból fakadóan, szabadon jótékonykodva kellene hozzájárulniuk – „vétkeidet igazság által váltsd meg” (*Dániel* 4:24.) – még akkor is ha annak mértéke meghaladja az egyötödét, hiszen „nyilván, a lélek gyógyulása sem alacsonyabb rendű a testénél, ahol pedig a pénz nem számít, valamint „mindenét, a mije az embernek van, oda adja életéért.” (*Jób* 2:4.)

²⁷ Lásd *Kötubot* 67b.; *Zohár* 3:9b.; *Nimuké Joszef a Bává kámá* 9b-hez; *Sulchán áruach, Orách chájim*, 656. fejezet, és *uo.* a kommentátorok.

[Ezen források olyan eseteket idéznek, amelyek megengedik, hogy a jótékonyság, meghaladja az egyötöd fizetését, hogy amikor teljesítik, érdemet szerezzenek általa, és külön hálát fejtsenek ki, vagy egyéb kihágást előzzenek meg.] Azonban itt nincs elegendő hely ezen téma mélyebb kifejtésére.

²⁸ Az *Orách löchájim*ban idézve, *Trumá*, és a *Vöcivá hákohén*, 15. fejezet.

^{vv} Lásd *Kötubot* 50a. (és 67b.): Usában lett elrendelve (egy Ushában tartott rabbinikus zsinaton, a Második Szentély pusztulását követően) hogy az, aki nagyobb mennyiségben szeretne pénzt költeni jótékonyására, azt csak vagyonának egyötöd részéig teheti meg, mert máskülönben ő maga válik a [a jótékonyága által] nélkülözővé, akinek szüksége lesz ez által mások támogatására.

olyannyira, hogy ezért magával vív belső háborút, hogy rákényszerítse magát, és hogy eltérje magától az ajándékot, csak úgy, mint a háborús zsákmány esetében, az ilyenről mondják, hogy nem szabad többet költenie az ötödnél. Azonban annak esetében, aki kifejezett örömét leli abban, hogy másoknak adjon, és valóban élvezi azt nem tilos, hogy többet adjon egy ötödnél. (Hiszen miért is kéne a *cödakának* különböznie bármely más örömtől, és szükséglettől, amik érdekében pénzét költünk mindenféle törvényi korlátozás nélkül?).

Ha pedig nem élvezzük, akkor *ufáractá*...

És persze ekkor érvelhetünk azzal, hogy még nem értük el azt a szintet, hogy valódi örömet és élvezetet leljünk a *cödaka* adásában, de éppen itt jön a képbe az *ufáractá* elve. Sőt, amint éppen a „tégy

próbára most ezzel”^{www} ígéréteben biztosítva nyugodhatunk, nos, ez fogja segíteni az ebből fakadó valódi öröm és élvezet elérését.

Az *ufáractá* elve hasonló módon alkalmazható így azokra, akik Tóra-intézményekben dolgoznak. Csak úgy, mint ahogy a tanulóknak sem szabad az órájukat nézniük, hasonló módon a tanáriknak sem stb. Nem elég, ha egyszerűen csak teljesítik a kijelölt munka órát, azt minden egyéb számíthatás nélkül kell, hogy megtegyék.

Ha az előbb említett minden kontextusban követjük az *ufáractá* elvét, az Örökkévaló is az *ufáractá* módján fog megáldani mindannyiunkat, személyes ügyeinkben is, egészen a „korlátok nélküli örökség” eléréséig.”^{28*}

(5719–1959.

Szimchát Tóra szichájából)

^{www} „Ne kísértsetek meg az Örökkévalót, a ti Isteneteket” (5Mózes 6:16.). A tizedelés, tehát a *cödaka* adás azonban mentesül ezen tiltás alól, amint az írva van (*Máláchi* 3:10.): „Hozzátok el az egész tizedet a kincstár házába, hogy eleség legyen házamban és próbálatok csak meg engem ezzel, mondja az Örökkévaló a seregek ura, nem nyitom-e meg nektek az égnek ablakrácsait, hogy

kiöntsek nektek áldást az elégnél is többet.” *Táanit* 9a.

^{28*} A Talmud szövegében (*Sábát* 118b.) tűnhet fel, hogy a „kötetlen örökség” különbözik az *ufáractá* elvétől. Az 5719-es év Tisré 13-i *szichájában* azonban, maga a szöveg által nyer igazolást és magyarázatot – mint az feljebb volt állítva.

TARTALOMJEGYZÉK

Trumá

Az elkötelezett alázat és a korlátjaink legyűrése

I. Az egyéni és a kollektív felajánlások	3
II. Túl kell lépniünk korlátjainkon!.....	12
Kiegészítés	17

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:
Telefon: +36 1 268 0183
E-mail: szichot@zsido.com